TWEE VISIES OP DE MALABAREN 1663-1700

drs. H.K. s'Jacob.

Wouter Schouten maakte als chirurgijn de eerste expeditie ter verovering van Cochin in Malabar mee. Hij vond het

> "...de schoonste en vermakelijcke landtstreeck....dien ick (mijns oordeels) in Oost-Indiën, bewesten de Gánges, hebbe gesien....de stranden en oevers proncken niet alleen met veel neringh-rijcke steden en playsante handelplaetsen als Canacor, Calichut, Cranganor, Cochin, Porca, Calicoulan, Coulan enz., maar oock met lustige schaduwgevende bosschen van hoogh-getopte cokos, palmeer en andere boomen; daeronder men evenals onder een aengenamen groenen hemel ruymte, koelten en lustigen wandelwegen in menighte kan vinden."[1)]

Malabar is een langgerekt gebied ingeklemd tussen een hoge bergketen en de westkust van Zuid-India. Tegenwoordig heet het Kerala; dat is de oude Indische naam. De vreemde Moslimkooplieden spraken van Malabar; de Portugezen, de Nederlanders, de Engelsen die er de een na de ander de macht uitoefenden, namen dit gebruik over. Het is begrijpelijk dat het onafhankelijke India ermee brak en de naam Kerala boven Malabar verkoos.

Sinds 1503 hadden de Portugezen te Cochin een versterkte vestiging. Ook nu nog heet het Cochin Fort. Het ligt op een smalle landtong, met links de Arabische Zee, rechts een lagune, in front de verbinding tussen deze twee. De Portugezen bouwden er niet alleen wallen, bastions met kanonnen en pakhuizen, maar ook kerken en kloosters. Toen de VOC Cochin in januari 1663 had veroverd, werd deze "Paapse" franje afgebroken, omdat de omwalling werd verkleind. Wat binnen de ingelorte wal bleef vallen werd voor "nuttiger" doeleinden gebruikt; een kerk werd pakhuis, een kloosterkerkje mocht dienen voor de verkondiging van de ware gereformeerde leer. Cochin onder de VOC moeten we ons voorstellen als een klein stadje met forse wallen en bastions. In 1687 was het aantal personen in huishoudens er 1845; dat waren de VOC-ambtenaren en soldaten en Toe-

passen , meest Indo-Portugezen die Christen waren en de Portugese leefgewoonten hadden overgenomen. Iets meer dan 1/3 van die 1845 waren slaven en slavinnen met hun kinderen. Van de 129 Europese mannelijke gezinshoofden waren er 20 met Europese vrouwen getrouwd of getrouwd gewwest; de rest had half-bloed of Indiase vrouwen; er waren 3 half-bloed mannelijke gezinshoofden en 119 mannelijke Toepasgezinshoofden.[2)] Cochin Fort was een voorbeeld van de versterkte Europese handelsvestiging: vlak aan zee gelegen met in de rug het Indiase land dat alleen bij noodzaak bereisd werd; een sterk gemengde bevolking, waarin het Europese element beslist niet de overhand had; veel slaven en slavinnen voor het lichamelijk werk.

De verovering van Cochin en enkele andere Portugese sterkten in Malabar, pastte in het streven van de VOC de hegemonie te verwerven in de zeeën rond Ceylon en Zuid-India. In 1657/58 waren de Portugezen uit hun laatste forten op Ceylon verdreven. De VOC verdreef hen daarna uit Malabar om hen te verhinderen vandaaruit pogingen te doen Ceylon te herwinnen. Maar na de verovering leek het dat de peperhandel meer vooruitzichten bood dan aanvankelijk verwacht. In contracten met de plaatselijke vorsten werden monopolies bedongen. Maar het monopoliegebied was verre van hermetisch afgesloten. Veel peper vond zijn weg naar het gebied van de Zamorin van Calicut ten noorden van Cochin en werd daar uitgevoerd. Bovendien werd er veel over de bergen vervoerd naar Tamilnādu, vroeger Madrasstaat. De Nederlanders moesten hoge kosten maken om handhaving van de monopolies af te dwingen en om de Rāja van Cochin te beschermen tegen het expansionistische Calicut. Malabar bleef zo voor de VOC een last commandement: de uitgaven overtroffen de inkomsten. Daar klaagden Heeren XVII en Gouverneur-Generaal en Raden in Batavia steen en been over. De Nederlanders klaagden op hun beurt over de"trouweloze" Malabaren. Het is immer aantrekkelijk de schuld van een mislukking op anderen te schuiven. Maar laten we eens wat nader bekijken wat die Nederlanders van de Malabaren vonden.

Schriftelijke uitlatingen over de bewoners van Malabar zijn er uitsluitend van VOC-dienaren van hoge rang die naar Batavia of aan de Heeren XVII moesten rapporteren, of van erudiete schrijvers, zoals Ds. Baldaeus. Baldaeus roert daarbij het taalverschil aan, waardoor de communicatie bemoeilijkt werd. De predikanten zouden er goed aan doen om het voorbeeld van de Jezuieten te volgen, ook al

zijn die "Onderschragers van het vallende Babylon". Zij leren Indiase talen en geven Indiase boeken uit. Dan is bekering veel gemakkelijker en daarna volgt de vriendschap als vanzelf. De Portugese koning Emanuel wist dat allang; hij bereikte met weinig Jezuieten meer dan met al zijn oorlogen. Daarom liet Baldaeus zich door een Indiër die Portugees kende, onderwijzen en stelde hij het prille begin van wat hij een Malabaarse spraakkunst noemde, samen.[3] Er zijn wel eens plannen geopperd een paar Nederlandse jongens Malayalam, de taal van Malabar, te laten leren,[4] maar in de praktijk kwam daar weinig van terecht. Hoewel er in Cochin, toen de Nederlanders daar wat langer zaten, wel een Toepas of een Indo-Europeaan was die als tolk fungeerde voor direkte vertaling uit het Malayalam in het Nederlands, werd vaak ter overbrugging het Portugees, de lingua franca op de kust van India, gebruikt.

Maakte het taalprobleem het al moeilijk de Malabaren echt te begrijpen, de omgang tussen Nederlanders en Malabaren speelde zich af op specifieke terreinen: de diplomatie, de handel en de oorlog. Dat kleurde het oordeel van de Nederlanders. Meestal was de Malabaar tegenspeler, soms echter bondgenoot in de strijd tegen een ander vorst. De Nederlanders hadden geen hoge dunk van de Malabaren als medestrijders: ze kwamen langzaam onder de wapenen, stelden de strijd vaak uit en gingen op deloop als het erom ging spannen. De Nederlanders verwachtten onvoorwaardelijke hulp en meenden vaak dat hun belang ook dat van de Malabarse bondgenoot was. Bovendien zagen de Malabaren de strijd niet uitsluitend als een keihard middel om een doel te bereiken, maar ook als een edele sport waarin de Nāyars, de strijders, elkaars krachten beproefden.

Diplomatie en handel waren nauw verweven. Het ging de VOC er vooral om pepermonopolies te verwerven en te handhaven. Was er een monopolie verdrag met een vorst gesloten, dan moest er tegen gewaakt worden dat de vorst in kwestie door hofintriges buiten spel werd gezet of dat zijn vazallen zich bij een andere vorst aansloten. Zo raakte de compagnie verwikkeld in interne Malabarse twisten. Met de plaatselijke kooplieden werden leverantiecontracten gesloten. Hoe mooi alles ook op papier geregeld leek, de peper kwam vaak traag of helemaal niet binnen.

Het negatieve oordeel van de Nederlanders moet daarom vooral toegeschreven worden aan frustratie, doordat wat met veel steekpen-

ningen, goede woorden en beloftes was bedongen, niet werd nagekomen. De Malabaren waren geldzuchtig en trouweloos. Volgens Rijcklof van Goens, de veroveraar van Cochin, hadden zij God noch geweten. Goud en zilver was hun God en ze luisterden slechts naar macht en geweld. Van Goens schreef in 1665 aan de XVII

> "...trouwe en gelooff te houden is nae de Hollandse wijse, die oock nae haer gelooff daaraen gebonden sijn, maar trouwe te breecken is de Mallabaarse wijse."[5)]

Van Goens hield als aktieve doordouwer wel van krasse uitdrukkingen, maar de trouweloosheid van de Malabaren, in wat gematigder termen uitgedrukt, is een steeds weer voorkomende klacht van de Nederlanders.

Buiten dit algemene patroon van kontacten tussen de Malabaren en de Nederlanders valt echter Hendrik Adriaan van Reede. Hij had in februari 1662 bij de bestorming van het paleis van de Rāja van Cochin de oude Cochinse koningin in veiligheid gebracht.[6)] Waarlijk een delicate zaak. Tot 1667 diende hij in Malabar; van 1670 tot 1677 was hij er commandeur. Maar Van Reede is voor ons niet zozeer interessant als militair en bestuurder, maar wel als amateurbioloog. Op zijn verzoek trokken Nambūthiri, Malabarse Brahmanen, erop uit om exemplaren van planten te verzamelen. Zij bespraken dan met elkaar de naam en de eigenschappen van de planten. Deze gegevens bebruikte Van Reede voor zijn Hortus Indicus Malabaricus.[7)] Door zijn belangstelling niet alleen voor planten, maar ook voor wat we nu zouden noemen de culturele anthropologie en sociologie, had Van Reede buiten diplomatie, handel en oorlog, wetenschappelijke kontakten met de Malabaran. Hij was zeer getroffen door de hoffelijke wijze waarop de Nambūthiri discussieerden.[8)]

In zijn memorie van 1677 schreef hij over hen:

> "Dese luyden syn wel om mede te verkeeren voor die haar kennen ende haar maniere van leven maar een weynich konnen inschicken, want hun meesterschap ende wijscheyt maect deselve temet laetdunckende. Evenwel sijn sij seer vrundelijck ende beleeft sonder oyt in gramschap haer te vergrijpen"[9)]

Door zijn informele wetenschappelijke kontakten met de Malabaren, waarbij wederzijdse achterdocht niet meespeelde, doordat

er geen politieke of handelsbelangen in het geding waren, leerde Van Reede hen beter kennen en hun aard begrijpen. Maar daartoe moest hij wel wat inschikkelijk zijn. Dat was niet de sterkste zijde van de hoge VOC-dienaren in Malabar. Zij kwamen alleen op dienstreizen buiten de veilige omheining van Cochin Fort. Ze verzamelden vrij veel informatie over de politieke en economische situatie in Malabar, maar ze probeerden over het algemeen niet een afgerond beeld te krijgen. Zo werd het "trouweloze Malabaren" hun cliché. We mogen Van Reede bewonderen omdat hij probeerde daar bovenuit te komen. Dat neemt niet weg dat de VOC-dienaren de kritische historicus een schat aan gegevens hebben gelaten, die er om schreeuwt nader onderzocht te worden.

Noten:

1. Wouter Schouten, Oost-Indische Voyagie, ... (Amsterdam, 1676), 2e boek, 261
2. A.R.A.-K.A. 1323, fol 263vo-265ro.
3. Philippus Baldaeus, Naauwkeurige beschrijvinge van Malabar,... (Amsterdam, 1672), 1e boek, 191-194
4. A.R.A.-K.A.1158, fol. 1041ro.
5. A.R.A.-K.A.1142, p.558-559.
6. M.A.P. Roelofsz, De vestiging der Nederlanders ter Kuste Malabar ('s-Gravenhage, 1943), 280.
7. Hendrik Adr. van Reede tot Drakenstein, Hortus Indicus Malabaricus,....door _____ en Joh. Casearius. 12 dln. Amsterdam, 1678-1703.
8. P.J. Veth, "H.A. van Reede tot Drakenstein" De Gids, 1887, 3, 467-468.
9. A.R.A.-K.A. 1218, fol. 1342vo.